

Sprawozdania

Trzecia Międzynarodowa Konferencja na temat Dialogowego JA

Badając zjawiska psychiczne, nie sposób zapomnieć o wieloletnim dorobku myśli filozoficznej i nauk społecznych, jak również trudno ignorować najnowsze odkrycia biologów, neurobiologów czy chemików. Do zrozumienia ludzkiej psychiki niezbędne wydaje się uwzględnianie tak jej biologicznych uwarunkowań, jak i kulturowych korzeni. Dla rozwoju psychologii, zarówno akademickiej, jak i stosowanej, ważne jest stwarzanie sposobności wymiany doświadczeń i poglądów pomiędzy ludźmi reprezentującymi różne podejścia teoretyczne oraz mającymi odmienne sposoby patrzenia na człowieka. Taka sposobność miała miejsce w dniach 26-29 sierpnia 2004 roku w Warszawie, gdzie odbyła się Trzecia Międzynarodowa Konferencja na temat Dialogowego JA. Spotkało się na niej 166 osób z 30 krajów świata. Uczestnicy reprezentowali różne podejścia teoretyczne i praktyczne. Byli wśród nich psycholodzy dziecięcy i rozwojowi, psycholodzy osobowości, psycholodzy społeczni, terapeuci i superwizorzy terapii, antropolodzy, trenerzy, specjaliści od zarządzania, innymi słowy – ludzie profesjonalnie zainteresowani człowiekiem. W tym miejscu warto nadmienić, że koncepcja dialogowego JA z założenia łączy rozmaite dziedziny psychologii i nauk pokrewnych poprzez wspólny mianownik, którym jest postrzeganie JA jako pluralistycznego, wielogłosowego systemu tzw. społeczeństwa umysłu.

Trzecia Międzynarodowa Konferencja na temat Dialogowego JA (The Third International Conference on the Dialogical Self: Meaning in Movement) została zorganizowana przez Szkołę Wyższą Psychologii Społecznej oraz Katolicki Uniwersytet Lubelski. Tematyka konferencji dotyczyła szeroko rozumianego podejścia dialogowego, obejmującego między innymi następujące zagadnienia: dynamikę i strukturę JA, tożsamość, konstruowanie i rekonstruowanie zdarzeń, relacje kultury i jednostkowego JA, narrację i narracyjne techniki psychoterapeutyczne, procesy dialogowe w kontekście globalizacji. Nad zawartością merytoryczną konferencji pieczę sprawował dziesięcioosobowy komitet naukowy, którego przewodniczącym był Hubert J. M. Hermans, jeden z głównych twórców podejścia dialogowego, obecnie emerytowany profesor Uniwersytetu w Nijmegen (Holandia). Nad organizacyjną stroną konferencji czuwał dziesięcioosobowy komitet organizacyjny. Przewodniczącym tego komitetu był dr hab. Piotr Oleś, profesor z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, zaś menadżerem konferencji – dr Katarzyna Stemplewska-Zakowicz ze Szkoły Wyższej Psychologii Społecznej.

W programie konferencji znalazło się pięć wykładów plenarnych (*keynote lectures*), wygłaszanych przez czołowych przedstawicieli nurtu dialogowego. W inauguracyjnym wykładzie zatytułowanym *Dialogical selves in the human digital ecology* Vincent Hevern (USA) omówił dialogowe uzgadnianie i funkcjonowanie JA w internetowej cyberprzestrzeni oraz przedstawił rolę współczesnych technologii w kształtowaniu się tożsamości pojedynczych jednostek oraz w tworzeniu wspólnej rzeczywistości. Zagadnienie omawiane przez Heverna podejmowane było również przez innych autorów, co może wskazywać na wagę problemu. Na przykład David Giles (Wielka Brytania) w referacie *The anorexic self in dialogue with others* rozważał wpływ proanorektycznych stron internetowych („*pro ana*” *websites*) na kształtowanie się tożsamości osób dotkniętych zaburzeniami odżywiania.

W kolejnym wykładzie plenarnym Hubert Hermans, odwołując się do współczesnej literatury z zakresu nauk społecznych oraz bogatego dorobku myśli filozoficznej, przedstawiał wielość perspektyw, które można brać pod uwagę, rozważając naturę dialogowego JA, jednocześnie kładąc nacisk na poszukiwanie ich wspólnego mianownika. Z kolei Allan N. Schore (USA) poświęcił swój wykład współczesnym modelom neurobiologii przywiązania, które ilustrują wpływ afektywnej komunikacji na rozwój systemu limbicznego u niemowląt. Schore zaproponował rozróżnienie na JA utajone (*implicit self*) oraz JA jawne (*explicit self*), z których pierwsze, upraszczając, zlokalizowane jest właśnie w systemie limbicznym, drugie zaś w korowych obszarach lewej półkuli. Czwarty wykład poświęcony był wielości JA w pracy terapeutycznej. Lesile S. Greenberg (Kanada) przedstawił problematykę dialogu pomiędzy subsystemami JA oraz metody kierowania takim dialogiem w trakcie procesu terapeutycznego. Ostatni wykład specjalny został wygłoszony przez Jaana Valsinera (USA). Dotyczył on czasowych integracji struktur dialogowego JA, różnego rodzaju relacji pomiędzy pozycjami JA (*I-positions*).

Pierwszego dnia konferencji, oprócz wspomnianego powyżej inauguracyjnego wykładu Heverna, uczestnicy mieli do wyboru udział w warsztacie na temat dialogowych interwencji w terapii neurorozwojowych zaburzeń na przykładzie ADHD, w sympozjum dotyczącym dialogowego podejścia w psychoterapii oraz w wykładzie o zastosowaniu w pracy z dziećmi kukielek mówiących głosami osób znaczących. Dzień zamykała sesja posterowa, w trakcie której plakaty prezentowało prawie 30 uczestników.

W kolejne dni odbyło się 11 sympozjów, 16 sesji referatowych oraz jedna sesja posterowa, na której swoje badania i przemyślenia prezentowało przeszło 20 uczestników. Organizatorzy konferencji zaoferowali szeroki wachlarz propozycji. Wystąpienia, pogrupowane tematycznie w sesje referatowe i sympozja, odbywały się równolegle w czterech salach. Stwarzało to możliwość wyboru pomiędzy zagadnieniami, a nawet pojedynczymi wystąpieniami. Liczne dyskusje toczyły się również w kularach, przy kawie, herbacie oraz w trakcie przerw obiadowych. Szczegółowy program konferencji znajduje się na stronie internetowej: <http://www.swps.edu.pl/new-www/dialogicalself/>.

Wart odnotowania jest, moim zdaniem, aktywny udział polskich naukowców w konferencji oraz ich wpływ na jej ostateczny kształt. Autorami przynajmniej kilkunastu wystąpień byli właśnie Polacy. Pozwolę sobie tutaj krótko przedstawić te z nich, w których miałam okazję uczestniczyć. Jedną z ciekawszych polskich prezentacji był referat Urszuli Tokarskiej zatytułowany *Narrative unity in the inner plurality – practice based reflections*, w którym autorka zaprezentowała możliwości wykorzystania technik narracyjnych w prowadzeniu grup rozwoju osobistego na przykładzie metafory „życie jako książka” oraz pracy z archetypowymi scenariuszami życia. Obie z wymienionych technik pozwalają jednostce doświadczyć wewnętrznego bogactwa, zaakceptować wielość doświadczeń, prowadzą do zwiększenia samoświadomości, umożliwiają spojrzenie na siebie i na swoje życie jako na składającą się z naturalnych części całość.

SPRAWOZDANIA

Wyróżniającym się, także ze względu na wartość pozamerytoryczną, było wystąpienie Katarzyny Stemplewskiej-Żakowicz, Bartosza Zalewskiego i Huberta Suszka. Pomimo że referat miał miejsce pod koniec trzeciego dnia, kiedy większość słuchaczy była już zmęczona intensywnym programem konferencji, referentom udało się przykuć uwagę audytorium poprzez żywy sposób prezentacji. Szczególnie podobało się przedstawienie skomplikowanej procedury eksperymentalnej za pomocą dowcipnych rekvizytów. Autorzy omówili badania własne nad efektem pozycjonowania, który polega na konstruowaniu tożsamości przez uczestników konwersacji w wyniku wzajemnego wyznaczania sobie ról (pozycji). Wykazano, że pozycjonowanie jest rzeczywistym zjawiskiem konwersacyjnym, które wpływa na formę i treść wypowiedzi. Co ciekawe, okazało się, że pozycjonowanie zachodzi również wtedy, gdy podmiot nie jest świadomy swojej pozycji w danej relacji. Podejście dialogowe, a zwłaszcza narracyjne, znakomicie nadaje się do analizy tych zjawisk społecznych i kulturowych, które wiążą się z tworzeniem opowieści, mówieniem różnymi głosami, konstruowaniem scenariuszy zdarzeń. Do takiej kategorii zjawisk można zaliczyć gry fabularne, tzw. RPG (od ang. *role playing games*). W swoim wystąpieniu Elżbieta Chmielnicka-Kuter omówiła wyniki analiz autonarracji 30 graczy RPG oraz odgrywanych przez nich bohaterów. Dodatkowo w trakcie trwania konferencji odbyło się spotkanie, na którym Hubert Hermans wraz ze współpracownikami przedstawił informacje na temat istniejącego od 2002 roku Międzynarodowego Stowarzyszenia Dialogowej Nauki (International Society of Dialogical Science – ISDS). ISDS powstało w rezultacie wieloletnich prac z zakresu dialogowego Ja oraz dziedzin pokrewnych. Siedziba stowarzyszenia znajduje się w Nijmegen, macierzystym mieście prof. Hermansa. Bliższe informacje na temat ISDS, jak również poprzednich konferencji na temat dialogowego Ja, są zamieszczone na stronie: <http://web.lemoyne.edu/~hevern/ISDS/>.

Do dyspozycji uczestników konferencji była kawiarenka internetowa oraz tzw. *fitting room*, w którym można było dokonać ostatecznych poprawek prezentacji, przetrenować wystąpienie. W każdej z sal znajdował się projektor multimedialny, komputer oraz klasyczny rzutnik do folii. Szkoda tylko, że pomimo tak znakomitego zaplecza technicznego, nie wszyscy autorzy zadbali o przygotowanie dodatkowych materiałów, takich jak slajdy czy folie. Zdarzały się nawet prezentacje odczytywane z kartek, co zdecydowanie utrudniało śledzenie wywodu.

W materiałach konferencyjnych zamieszczono (oprócz abstraktów i harmonogramu wystąpień) podstawowe informacje na temat poruszania się po Warszawie, czyli wskazówki, jak korzystać z komunikacji miejskiej, numery autobusów i tramwajów, telefony i nazwy korporacji taksówkowych, co z pewnością było bardzo przydatne dla gości zagranicznych. Chciałam nadmienić, że organizatorzy wykazali się daleko idącą przezornością, urządzając nawet punkt medyczny. Podsumowując, konferencja została solidnie przygotowana, zarówno pod względem merytorycznym, jak i organizacyjnym. Pozostaje zatem mieć nadzieję, że kolejne spotkania poświęcone dialogowemu Ja „będą trzymać”, jeśli nie podwyższyć, wyznaczone w Warszawie standardy. Najbliższa konferencja odbędzie się za dwa lata w Portugalii.

Monika Grzesiak-Feldman

Wydział Psychologii Uniwersytetu Warszawskiego